

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE ÖNERİLERİ

OPINIONS AND SUGGESTION OF CLASSROOM TEACHERS ON INCLUSIVE EDUCATION

Prof.Dr. Ahmet ÜSTÜN

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimler Bölümü, Amasya/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-2457-5381

Osman ÖZSALİH

Milli Eğitim Bakanlığında Psikolojik Danışman, Samsun/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-6197-3637

Cite As Üstün, A. & Özsalih, O. (2021). "Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Ve Önerileri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:22; pp:223-231

ÖZET

Akranlarına göre zihinsel ve bedensel olarak farklılıkları bulunan özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin de eğitim olanaklarından yararlanması ülkemizde gün geçtikçe daha da üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Zorunlu eğitim çağında bulunan bu bireylerin akranları ile aynı ortamda eğitim görmesine olanak sağlayan kaynaştırma eğitimi ülkemizde uygulanan bir yöntemdir. Bu çalışmada kaynaştırma eğitimde birebir sürecin içinde olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ve önerilerini saptamak amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan 12 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmaya katılacak sınıf öğretmenlerinin seçiminde araştırmanın yapıldığı 2020-2021 eğitim-öğretim yılında okuttuğu sınıfta en az bir kaynaştırma öğrencisi olması ölçüt olarak alınmıştır. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği toplanıp betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin kendilerini kaynaştırma eğitim hakkında yetersiz bulduğu, kaynaştırma eğitim yapılan sınıfların fizik imkânlarının yetersiz olduğu ve kaynaştırma eğitim sürecinde aile desteğinin yetersiz olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular sonucunda ise sınıf öğretmenlerinin ve ailelerin kaynaştırma eğitim sürecine yönelik eğitimler verilebileceği ve kaynaştırma eğitim yapılan okulların fiziksel ortamlarının iyileştirilmesi gerektiği öneri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitim, Sınıf öğretmeni, Öğretmen görüşleri.

ABSTRACT

Individuals who have cognitive and physical differences compared to their peers, also in need of special education, benefit from educational opportunities in our country has become an issue that is more and more focused on every day. Inclusive education allows these individuals who are in the age to receive compulsory education to have access to education in the same environment with their peers is a method applied in our country. In this study, it is aimed to determine the opinions and suggestions of classroom teachers who are involved in the process of inclusive education. This is a qualitative research. Sample group includes 12 classroom teachers working at the Ministry of National Education. In the selection of classroom teachers to participate in this study, it was taken as a criterion to have at least one inclusive student in their classroom in the 2020-2021 academic year in which the study was conducted. The data were collected by semi-structured interview technique and analyzed by descriptive analysis method. As a result of this study, it was found that classroom teachers found themselves inadequate about inclusive education, that the physical facilities of the classes in which inclusive education were given were insufficient, and family support was insufficient in the inclusive education process. As a result of these findings, it was proposed as a suggestion that classroom teachers and families could be trained for the inclusive education process and the physical environment of the schools where inclusive education was given should be improved.

Key Words: Inclusive education, Classroom teacher, Teacher Opinions.

1. GİRİŞ

Akranlarına göre zihinsel ve bedensel olarak farklılıkları bulunan özel eğitime gereksinim duyan bireylerin de eğitim olanaklarından yararlanması ülkemizde gün geçtikçe daha da üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Zorunlu eğitim çağında bulunan bu bireylerin akranları ile aynı ortamda eğitim görmesine olanak sağlayan kaynaştırma eğitim ülkemizde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere uygulanan bir yöntemdir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2020)'nde özel eğitim, "bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanmaktadır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2020) özel gereksinimli bireyleri şu şekilde gruplandırmıştır:

- ✓ Hafif düzeyde otizmi olan birey,
- ✓ Orta düzeyde otizmi olan birey,
- ✓ Ağır düzeyde otizmi olan birey,

- ✓ Hafif düzeyde zihinsel engelli birey
- ✓ Orta düzeyde zihinsel engelli birey
- ✓ Ağır düzeyde zihinsel engelli birey,
- ✓ Bedensel engelli birey,
- ✓ Çok ağır düzeyde zihinsel engelli birey,
- ✓ Görme engelli birey,
- ✓ İşitme engelli birey,
- ✓ Özel yetenekli birey.

Özel ilgiye ihtiyaç duyan bireylerin, yaşadığı toplumla daha kolay kaynaşmaları, eğitim imkânlarından yeterli düzeyde ulaşabilmeleri ile ilişkilidir. Özel ilgiye ihtiyaç duyan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için farklı eğitim ortamları mevcuttur. Bu eğitim ortamlarından bazıları özel eğitim okulları, normal okullardaki özel sınıflar ve normal sınıflardır (Batu, Kırcaali İftar ve Uzuner, 2004). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2020) 'nde kaynaştırma eğitim uygulamaları: Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin tüm eğitim kademelerinde kendi akranlarıyla aynı ortamda olacak şekilde eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için verilen tam zamanlı ya da yarı zamanlı eğitim olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle kaynaştırma eğitimi, özel eğitime gereksinim duyan bireylerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesi şeklinde belirtilmektedir (Diken ve Sucuoğlu, 1999).

Kaynaştırma eğitim tüm seçenekler arasında en çok kabul gören ve tercih edilen uygulama olarak ifade edilmektedir (Gül ve Vuran, 2015). Bunun sebebi ise bireyler arasında fırsat eşitliğini sağlayabilmek, özel gereksinimli bireylere en az kısıtlayıcı ortam sunmak ve kaynaştırma öğrencisinin diğer akranlarıyla birlikte aynı sınıf ortamında olmasını sağlamak için kaynaştırma eğitim seçeneğinin uygun olmasıdır (Sucuoğlu, 2004).

Kaynaştırma eğitiminde amaç özel eğitime ihtiyaç duyan bireyi akranları ile eşit seviyeye getirmek değildir. Kaynaştırma eğitimde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin; Kendi gerçeğini benimsemesini sağlamak, onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak ve toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmak, okul düzenini ve okuldaki uygun davranış biçimlerini tanımlarını sağlamak, normal çocukların özürsüz yaşatlarına karşı daha olumlu tutumlar geliştirmelerine sağlamak amaçlanır (MEGEP, 2013).

Kaynaştırma eğitimi sisteminde şu kişiler yer almaktadır: Öğretmen, öğrenciler, okul yönetimi, aileler ve fiziksel ortam. Bu kişiler arasında öğretmene ciddi görevler düşmektedir. Bu görevlerin en önemli olanı tüm sınıf bireylerinin engelli arkadaşlarına karşı tutum ve davranışları yönüyle bilgilendirilmelerinin yapılmasıdır (Kargın, 2004). Bunun yanında öğretmenler; sınıfındaki kaynaştırma öğrencisi için Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırlar ve uygular, hazırlanan BEP doğrultusunda öğrencisinin gelişimini takip eder, kaynaştırma öğrencisinin aile için eğitim programları düzenlenmesine yardımcı olur (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2020). Kaynaştırma eğitimin başarıya ulaşabilmesi için sistemde yer alan bireylerin ekip olabilmesi gerekmektedir. Bu ekip ruhunu oluşturmak ise sınıf öğretmenin görevidir (Batu ve Kırcaali İftar, 2005).

Kaynaştırma eğitim sadece özel eğitime gereksinim duyan bireye değil aynı zamanda normal öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere de fayda sağlamaktadır (Battal, 2007). Kaynaştırma eğitimi kendi eğitsel performansına göre eğitim olarak başarıya duygusunu tadar ve özgüvenini artırır. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan normal öğrenciler ise yardımlaşma ve hoşgörü değerlerini kazanıp bireysel farklılıklara karşı farkındalık kazanır. Aileler ise çocuklarından beklentilerini gerçekçi bir düzeye indirir ve aile içi çatışmalara çözümler bulur. Son olarak kaynaştırma eğitimin öğretmenlerde ise hoşgörü gelişir, BEP konusunda yetkin hale gelirler ve öğretim becerileri gelişir (Battal, 2007).

Kaynaştırma eğitimdeki modelleri şu şekilde ifade etmek mümkündür: Tam zamanlı kaynaştırma, kaynak oda destekli kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma, özel sınıf, gündüzlü özel eğitim okulu ve yatılı özel eğitim okulu (Özgür, 2015, Akt: Çınar, 2020).

Kaynaştırma eğitiminin dünyadaki ilk örneği 1755 yılında Fransa 'da işitme engelliler için açılan bir okulla başlamıştır. Ülkemizde ise işitme ve görme engelli bireylere yönelik okullar ilk olarak Grati Efendi tarafından İstanbul 'da 1889 yılında açılmıştır. Ülkemizde özel eğitim ile ilgili yönetmelik ise ilk olarak 1961

anayasasında 222 sayılı kanunun 6. Maddesinde yer almıştır. Anayasadaki bu kanun maddesine göre özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için farklı sınıfların kurulması gerektiği belirtilmiştir (Demir, 2015).

Türkiye’ de yapılan araştırmalara baktığımızda kaynaştırma eğitiminde sınıf öğretmenlerinin birçok sorun yaşadığı görülmektedir. Saraç ve Çolak (2012) yaptıkları araştırmada sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitimin uygulandığı ortamın fiziksel olarak yetersiz olduğunu belirtip karşılaşılan problemlerde gelen yardımların yeterli düzeyde olmadığını saptamıştır.

Gök (2013) yaptığı araştırmada ise sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisi ile iletişim kurmakta güçlük çektiğini, normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerini kabulünde direnç gösterdiğini, ders saatlerinin kısıtlı olmasından dolayı kaynaştırma eğitim alan öğrenciye yeterince vakit ayıramadığını vurgulamıştır.

Gürgür ve Hasanoğlu (2019) ’nun araştırmasında ise öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin ders başarısını ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediğini, öğretmenlerin BEP hazırladığını ancak BEP ’in uygulanma aşamasında sorunlar ile karşılaşıldığını saptamıştır.

Kara (2016) yaptığı araştırmada kaynaştırma eğitim sürecinde tüm paydaşlarının desteğinin olması, sınıf mevcudunun, kaynaştırma eğitimi alan öğrenci tanısının öğretmenin iş yükünü ve motivasyonunu etkileyen faktörler arasında olduğunu saptamıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı kaynaştırma eğitim uygulamasının en önemli paydaşlarından olan ve sürecin uygulanmasında büyük sorumluluk taşıyan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim ile ilgili görüşlerini ve önerilerini tespit etmektir. Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

- ✓ Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim alanında almış oldukları eğitime ve bu alandaki yetkinliklerine ilişkin algıları nedir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma eğitimin olumlu sonuçları nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların kendi doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Başka bir deyişle nitel araştırma kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden, olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak yapılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olunan ancak detaylı bilgiye sahip olunmayan olgulara yönelmektedir. Anlamı tamamen bilinmeyen hakkında az bilgiye sahip olunan olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Patton (2014)’e göre ise olgubilim bireysel farklılıklardan ortaya çıkan deneyimlere ışık tutar, analiz eder ve fenomenin gerçekliğini tanımlamak için karşılaştırır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada yer alacak örneklem belirlenirken çoğunlukla nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde örnekleme belli özelliklere sahip insanlar, olaylar, objeler ya da durumlar oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınır (Maykut ve Morehouse, 1994, Akt: Kök, Yıldırım ve Sökmen, 2019). Bu çalışmada ise çalışmaya katılacak sınıf öğretmenlerinin seçiminde araştırmanın yapıldığı 2020-2021 eğitim-öğretim yılında okuttuğu sınıfta en az bir kaynaştırma öğrencisi olması ölçüt olarak alınmıştır.

Bu araştırmada çalışma grubunu MEB’ de görev yapan 2020-2021 eğitim-öğretim yılında okuttuğu sınıfta en az bir kaynaştırma öğrencisi olan 12 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar araştırma boyunca Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11 ve Ö12 olarak adlandırılmıştır.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Kıdem	Sınıftaki Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	Sınıfın Mevcudu
Ö1	Erkek	40 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	3	25
Ö2	Erkek	40 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	1	18
Ö3	Kadın	31-40 arası	11 yıl ve daha fazla	2	19
Ö4	Kadın	30 ve daha az	5 yıl ve daha az	4	22
Ö5	Kadın	31-40 arası	11 yıl ve daha fazla	1	25
Ö6	Kadın	40 ve daha fazla	11 yıl ve daha fazla	1	13
Ö7	Erkek	31-40 arası	11 yıl ve daha fazla	1	19
Ö8	Erkek	31-40 arası	11 yıl ve daha fazla	1	17
Ö9	Erkek	30 ve daha az	6-10 yıl arası	1	32
Ö10	Kadın	31-40 arası	11 yıl ve daha fazla	1	13
Ö11	Erkek	30 ve daha az	5 yıl ve daha az	2	24
Ö12	Erkek	30 ve daha az	6-10 yıl arası	1	17

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın on iki sınıf öğretmeni ile yapıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin her birinin sınıfında en az bir kaynaştırma eğitimi alan öğrenci bulunmaktadır. Katılımcıların 7'si erkek 5'i kadındır. Tablo incelendiğinde katılımcıların üçü 40 ve daha fazla, beşi 31-40 arası, dördü ise 30 ve daha az yaş aralığında olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin sekizi 11 yıl ve daha fazla, ikisi 6-10 yıl arası, ikisi 5 yıl ve daha az mesleki deneyime sahiptir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminde araştırmacı görüşme yaptığı kişi ile araştırılan konuyu keşfetmeye çalışır. Çalıştığı konu ve problemle ilgili özel alanlar keşfederse, sorularını daha da ayrıntıya indirerek o alanı derinliğine irdeleyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma için hazırlanacak görüşme soruları için literatür taranıp konu ile ilgili tecrübeli kişilerden bilgi toplanmıştır. Bilgi toplandıktan sonra 15 tane taslak soru hazırlanıp uzman görüşüne başvurularak soru sayısı 10'a düşürülmüştür. Türkçe konusunda uzman kişi ile sorular anlaşılabilirlik açısından incelenip sorulara son şekli verilmiştir. Katılımcıların rahat olması için istedikleri zaman ve istedikleri yerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 15-25 dakika aralığında sürmüştür. Katılımcıların izinleri doğrultusunda görüşme sürecinin ses kaydı alınmıştır.

Verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği, verilerin çözümlenmeden önce belirlenen temalara göre özetlenmesine ve yorumlama yapılmasına olanak sağlaması gereğiyle tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır. Verilerin analiz aşamaları şunlardır:

- ✓ Verilerin analizi için bir çerçeve oluşturmuştur. Oluşturulan çerçeveye göre verilerin hangi temaya göre analiz edileceği tespit edilmiştir.
- ✓ Tematik olarak oluşturulan çerçeveye göre veriler düzenlenmiştir. Oluşturulan temaların dışında kalan veriler çalışmaya dahil edilmemiştir.
- ✓ Verilerin tanımlaması yapıp doğrudan alıntılarla tanımlamalar desteklenmiştir.
- ✓ Bulgular açıklanarak ilişkilendirilmiştir. Bulgular arasındaki neden sonuç ilişkisi açıklanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir. 12 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşerek elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiş olup aşağıda tablolar ile gösterilmiştir.

Tablo 2: Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitim Alanında Almış Oldukları Eğitime Ve Bu Alandaki Yetkinliklerine İlişkin Algıları

Sıra	Kod	f	%	Örnek alıntı cümle
1	Verilen eğitim yetersiz	11	39	"Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Birçok meslektaşımın bu öğrencilere karşı nasıl bir eğitim planlaması yapması gerektiğini bilmediği ve bu nedenle bu öğrencileri ikinci plana ittikleri kanısındayım." (Ç8).

2	Hizmetiçi eğitimler ile kendimi geliştirdim	9	32	“4 kurs aldım hizmet içi eğitimden. 2 sini ben istedim 2 sini zorunlu yapmışlardı.” (Ö3).
3	Yaptığım araştırmalar ile kendimi yeniliyorum	5	18	“RAM in internet sitesinden ve yayınladığı makaleleri takip ederek kendimi geliştirmeye çalışıyorum.” (Ö11). “Derste uygulamak için duygusal ve bilişsel yönleri ile ilgili etkinlik araştırıyorum ve uyguluyorum.” (Ö5).
4	Mesleki deneyimler ile kendimi geliştirdim	2	8	“Üniversitede hiç kimse bana kaynaştırma öğrencin olacak bana böyle yapacaksın diye kimse demedi. Bilgilerimin hemen hepsini mesleğin içine girip mesleğin içinde bu işi öğrendiğimi düşünüyorum.” (Ö7).

Yapılan araştırmanın birinci sorusu “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim alanında almış oldukları eğitime ve bu alandaki yetkinliklerine ilişkin algıları nedir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların “Verilen Eğitim Yetersiz, Hizmetiçi Eğitimler ile Kendimi Geliştirdim, Yaptığım Araştırmalar ile Kendimi Yeniliyorum, Mesleki Deneyimler ile Kendimi Geliştirdim” cevaplarını verdikleri görülmektedir. Tablo 2 incelendiğinde ise katılımcıların kaynaştırma eğitim alanında almış oldukları eğitime yönelik algıları; %39 oranında verilen eğitim yetersiz, %32 oranında hizmetiçi eğitimler ile kendimi geliştirdim, %18 oranında yaptığım araştırmalar ile kendimi yeniliyorum ve %8 oranında mesleki deneyimler ile kendimi geliştirdim şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 3: Sınıf Öğretmenlerine Göre Kaynaştırma Eğitimin Olumlu Sonuçları

Sıra	Kod	f	%	Örnek alıntı cümle
1	Ders başarısının artması	6	30	“Öğrencinin dersteki gelişimini görüyoruz. Okuma- yazma öğreniyor. Ailesi çok mutlu oluyor. Ama bu bir yıllık bir şey değil bir süreç” (Ö12) “Mesela bir öğrenci 3.sınıfta okuma yazma öğrenmişti. Ona okuma bayramı yaptık. Çok güzel olmuştu.” (Ö3)
2	Kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi	5	25	“Çocukların akranlarından kopartmadan o eksiklerini kendi potansiyellerine göre tamamlayabilecekleri bir fırsat olarak görüyorum. Akademik olarak kazanımlar elde ederken toplumsal yönlerini kırmadan toplumdaki ayırmadan eğitmek. Akademik olarak yetiştirirken sosyal hayattan da kopartmamak.” (Ö1).
3	Normal öğrencilerde farkındalık oluşması	5	25	“Akranları ile sürdürecekleri etkileşimle topluma en iyi şekilde adapte edilmesi gereken özel öğrencilerimizdir. Bu farklılıklar ortadan kalkmaz ancak bu öğrencileri farklılıkları ile birlikte topluma uyumlu hale getirebiliriz.” (Ö12)
4	Öğrencinin gelişim düzeyine göre eğitim alması	4	20	“Bireysel farklılıkları gözetilerek farklılıkları onlar için avantaja dönüştürülmesi esas olmalıdır. Öğrenci göre ders işliyorum.” (Ö9)

Yapılan araştırmanın ikinci sorusu “Sınıf öğretmenlerine göre kaynaştırma eğitimin olumlu sonuçları nelerdir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların “Ders Başarısının Artması, Kaynaştırma Öğrencisinin Sosyalleşmesi, Normal Öğrencilerde Farkındalık Oluşması, Öğrencinin Gelişim Düzeyine Göre Eğitim Alması” cevaplarını verdiği saptanmıştır. Tablo 2 incelendiğinde ise katılımcılara göre kaynaştırma eğitiminin olumlu sonuçları; ders başarısının artması %30 oranında, kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi %25 oranında, normal öğrencilerde farkındalık oluşması %25 oranında ve öğrencinin gelişim düzeyine göre eğitim alması %20 oranında olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4: Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlar

Sıra	Kod	f	%	Örnek alıntı cümle
1	Veli kaynaklı sorunlar	8	25	“İki tip veli var. Özel eğitime ihtiyacı yokken çocuğunun özel eğitime almasını isteyen veli, çocuğunun ihtiyacı olduğu halde kabul etmeyen veli. Benim karşılaştığım bunlar. Ailenin bu gerçeği kabul etmesi gerekiyor. Aile olmadan normal dediğimiz öğrencide bile zorlanıyoruz. Özel eğitim öğrencisinde bu daha büyük bir sıkıntı.” (Ö1)
2	BEP’ in uygulanmasında yaşanan sorunlar	6	18	“Öğrencinin tam anlamıyla tanınmadan planın hazırlanması sorun oluyor. Sınıfımda 4 tane kaynaştırma öğrencisi olduğu için de onlara zaman ayırmak da zor oluyor.” (Ö4).
3	Fiziksel ortamın yetersizliği	6	18	“İşin doğrusu sınıfın kalabalık olması ayırdığım zamanı da kaliteyi de düşürüyor. Destek eğitim odamız da yok.” (K12). “Tuvaletlerde, yeme içme alanlarında sıkıntı oluyor.” (Ö1)
4	Materyal sorunu	5	15	Normal bir öğrenci soyut bir konuyu anlattığınızda hemen kavriyor. Zihninde canlandırabiliyor. Kaynaştırma öğrencileri anlamakta zorluk çektiği için materyaller kullanmak istiyorsun ama yeterince yok maalesef.” (Ö4).

5	Rehber öğretmen olmaması	4	12	“Ben eski okulunda rehber öğretmenin desteğini çok görüyordum. Şu an maalesef kadrolu bir rehber öğretmen yok okulumuzda. Öğrenci sınıfa uyumu konusunda bazen yetersiz kalıyorum ve rehber öğretmen eksikliği hissediliyor.” (Ö5).
6	Öğretmenden kaynaklı sorunlar	2	6	“Bu öğretmene ikinci bir yük olduğu için öğretmen istemiyor. Sınıf öğretmeninden özel eğitim öğretmeni de olması isteniyor. Fakat sınıf öğretmeni sınıf öğretmenidir. Sınıf öğretmenine özel eğitim öğretmeni dediğinde öğretmenin de performansı yarı yarıya düşürüyor. Gerekinden fazlasını vermezse öğretmen evrak üzerinde yapılan bir işlem olarak kalma ihtimali artıyor. Eğer öğretmenlerde gerekli donanım yoksa bu iş bir matematikçiye coğrafya dersine sokmaya benzer.” (Ö1).
7	Mevzuat ile ilgili sorunlar	2	6	“Kaynaştırma öğrencisinin kaynaştırma eğitime ihtiyacı olmadığını düşünüp sistemden çıkartmak istiyoruz. Ama bize bu sistemden çıkartmak çok zor diyorlar. Süreçte çocuk toparlıyor ve çocuğu sistemden çıkartmak istiyoruz ama sorun yaşıyoruz.” (Ö7).

Yapılan araştırmanın üçüncü sorusu “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların Veli Kaynaklı Sorunlar, BEP’ in Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar, Fiziksel Ortam Yetersizliği, Materyal Sorunu, Rehber Öğretmen Olmaması, Öğretmenden Kaynaklı Sorunlar ve Mevzuat İle İlgili Sorunlar cevaplarını verdiği saptanmıştır. Tablo 4 incelendiğinde ise katılımcılara göre kaynaştırma eğitimde karşılaşılan sorunlar şu şekilde sıralanmıştır; veli kaynaklı sorunlar %25 oranında, BEP’ in uygulanmasında yaşanan sorunlar ve fiziksel ortam yetersizliği %18 oranında, materyal sorunu %15 oranında, rehber öğretmen olmaması %12 oranında, öğretmenden kaynaklı sorunlar ve mevzuatla ilgili sorunların %6 oranında.

Tablo 5: Sınıf öğretmenlerini kaynaştırma eğitimde karşılaşılan sorunlara yönelik önerileri

Sıra	Kod	f	%	Örnek alıntı cümle
1	Velilere yönelik eğitim	8	22	“Ailenin farklı bir kurumdan eğitime çağırılması. Okul değil farklı bir kurumun aileyi eğitmesi. Ailenin evde ne yapması gerekir çocuğu nasıl davranması gerekir konusunda veli eğitimi verilmesi gerekir.” (Ö2).
2	Destek eğitim odasının açılması	7	20	“Kaynaştırma öğrencileri için çok önemli olduğunu düşündüğüm destek eğitim odalarını arttırmak için okul içinde destek eğitim odaları açıp, bu odalar için öğretmenin istediği malzemeleri tedarik edebilmelidir.” (Ö9).
3	Fiziksel ortamların iyileştirilmesi	6	16	“Engelli öğrenci için tuvalet, yemekhane, merdivenler çok önemli. Onun ihtiyacı giderilmeli. Oturma düzenine de çok önem verilmeli.” (Ö6)
4	Mevzuatın Geliştirilmesi	6	16	“Sınıfta 1 kaynaştırma öğrencisi olduğunda sorun olmuyor. Ama birden fazla öğrenci olduğunda hangi birine plan yapayım da uygulayayım çok zor. Zaman yetmiyor. Sınıfta en fazla bir öğrenci olmalı.” (Ö3). “Aile ile iletişimde eksiklik çekiyoruz. BEP hazırlama konusunda da oluyor. Kaynaştırma öğrencisi varsa rehber öğretmen de olacak bence.” (Ö10)
5	Gerekli materyal temini	5	13	“İdare kaynaştırma öğrencisi için sınıftaki malzeme ihtiyacını karşılamalı. Öğretmene materyaller ile desteklemeli.” (Ö9).
6	Öğretmen eğitimi	5	13	“Önceki sorularda da söylediğim gibi plan hazırlanış aşaması titizlikle yapılmalı ve bunun nasıl yapılacağı ile ilgili her yıl mesleki çalışma dönemlerinde ve yıl içinde hizmet içi eğitimlerle desteklenmelidir.” (Ö10) “Eğiticilerin eğitilmesi gerekiyor. Başlangıçta biz bilmeliyiz ne yapacağımızı. Çocukların tanınması, yönlendirilmesi ile ilgili eğitim. Yetersizliklerin sınıf ortamındaki belirtileri ile ilgili eğitim olabilir. Zihinsel geriliği olan çocukların yanında üstün yetenekli çocukların keşfi konusunda da eğitim verilmesi lazım.” (Ö1).

Yapılan araştırmanın dördüncü sorusu “Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?” şeklindedir. Elde edilen veriler incelendiğinde katılımcıların Velilere Yönelik Eğitim, Destek Eğitim Odasının Açılması, Fiziksel Ortamların İyileştirilmesi, Mevzuatın Geliştirilmesi, Gerekli Materyal Temini ve Öğretmen Eğitimi cevaplarını verdiği saptanmıştır. Tablo 5 incelendiğinde ise sınıf öğretmenlerini kaynaştırma eğitimde karşılaşılan sorunlara ilişkin önerileri; velilere yönelik eğitim %22 oranında, destek eğitim odasının açılması %20 oranında, fiziksel ortamların iyileştirilmesi ve mevzuatın geliştirilmesi %16 oranında, gerekli materyal temini ve öğretmen eğitimi ise %13 şeklinde sıralanmıştır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Akranlarına göre zihinsel ve bedensel olarak farklılıkları bulunan özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin de eğitim olanaklarından yararlanması ülkemizde gün geçtikçe daha da üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Zorunlu eğitim çağında bulunan bu bireylerin akranları ile aynı ortamda eğitim görmesine olanak sağlayan kaynaştırma eğitimi ülkemizde de uygulanan bir yöntemdir. Bu araştırma kaynaştırma eğitimin birebir içinde olan sistemin her yönüne tanıklı etme imkânı olan MEB’ de görevli 12 sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik görüşleri ve önerileri saptanmıştır.

Yapılan bu araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin birçok sorunla karşılaştığı görülmüştür. İlgili literatür tarandığında da sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimde sorunlar yaşadığı görülmektedir. Örneğin; Sökmen, Yıldırım ve Kök (2019), Çalışoğlu ve Tanışır (2018), Berkant ve Atılğan (2017) ve Saraç ve Çolak (2012) da yaptıkları araştırmalarda sınıf öğretmenlerin kaynaştırma eğitimde sorunlar yaşadığını saptamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim alanında almış oldukları eğitime ve bu alandaki yetkinliklerine ilişkin algıları; “1.Verilen eğitim yetersiz, 2. Hizmetiçi eğitimler ile kendimi geliştirdim, 3. Yaptığım araştırmalar ile kendimi yeniliyorum ve 4. Mesleki deneyimler ile kendimi geliştirdim” şeklinde sıralanmıştır. İlgili literatür tarandığında da benzer sonuçlara ulaşan araştırmalara rastlanmaktadır. Örneğin; Balo (2015) yaptığı araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kendilerini kaynaştırma eğitim konusunda yetersiz gördüğünü ve mesleki deneyimlerle bu yetersizliğin giderilmeye çalışıldığını saptamıştır. Berkant ve Atılğan (2017) ve Saraç ve Çolak (2012) ise yaptıkları araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim konusunda kendisini geliştirmek için başvurdukları yollardan birinin hizmetiçi eğitimlere katılmak olduğunu ortaya koymuştur. Çalışoğlu ve Tanışır (2018) da yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin yeterli eğitim alamadıklarını ve mesleki deneyimlerle kendilerini geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinden elde edilen bulgulara göre kaynaştırma eğitimin olumlu sonuçları şu şekilde sıralanmıştır; 1. ders başarısının artması, 2. kaynaştırma öğrencisinin sosyalleşmesi, 3. normal öğrencilerde farkındalık oluşması, 4. öğrencinin gelişim düzeyine göre eğitim alması. İlgili literatür tarandığında benzer sonuçları vurgulayan araştırmalar yer almaktadır. Örneğin; Esmer, Yılmaz, Güneş, Tarım ve Delican (2017) yaptıkları araştırmada kaynaştırma eğitimden faydalanan öğrencinin akademik gelişim gösterdiğini ve normal öğrencilerin kaynaştırma öğrencisine yönelik farkındalık geliştirdiğini saptamıştır. Ayrıca kaynaştırma eğitimin gerekçelerinden birinin de normal öğrencilerin özel eğitime ihtiyaç duyan arkadaşlarına karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktır (MEGEP,2013). Çalışoğlu ve Tanışır (2018) ise yaptıkları araştırmada kaynaştırma öğrencisi velilerin, kaynaştırma eğitim sayesinde çocuklarının sosyalleştiğini düşündüklerini saptamıştır.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar; 1. Veli kaynaklı sorunlar, 2. BEP’ in uygulanmasında yaşanan sorunlar, 3. Fiziksel ortam yetersizliği, 4. Materyal sorunu, 5. Rehber öğretmen olmaması, 6. Öğretmen kaynaklı sorunlar, 7. Mevzuat ile ilgili sorunlar olarak saptanmıştır. İlgili literatür tarandığında benzer sonuçları vurgulayan araştırmalar yer almaktadır. Örneğin; Saraç ve Çolak (2012) yaptıkları araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin BEP’ i uygulamada sorunlar yaşadığını, kaynaştırma eğitimde fiziksel ortamların yetersizliğinin sorun oluşturduğunu, okulda rehber öğretmen olmamasının süreci olumsuz etkilediğini saptamıştır. Berkant ve Atılğan (2017)’ ın yaptığı bir diğer araştırmada ise kaynaştırma eğitim uygulamasındaki sorunlardan bazıları fiziksel şartların yetersizliği ve aile desteğinin olmaması olarak ortaya konulmuştur.

Çalışma grubunda elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimde yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri 1. velilere yönelik eğitim, 2. destek eğitim odasının açılması, 3. fiziksel ortamların iyileştirilmesi, 4. mevzuatın geliştirilmesi, 5. gerekli materyal temini ve 6. öğretmen eğitimi cevaplarını verdiği saptanmıştır. İlgili literatür tarandığında benzer sonuçları vurgulayan araştırmalar yer almaktadır. Örneğin; Çalışoğlu ve Tanışır (2018) da yaptığı araştırma destek eğitim odasının önemi ve veli eğitim üzerinde durmuştur. Ayrıca Saraç ve Çolak (2012) yaptığı araştırma sonucunda kaynaştırma eğitimdeki sorunlara yönelik “her okulda en az iki rehber öğretmen bulunmalı ve fiziksel ortam düzenlenmeli” önerilerini sıralamıştır. Balo (2015) ise yaptığı çalışmada kaynaştırma eğitimde materyal kullanımı ve aile eğitiminin önemi üzerinde durmuştur.

Yukarıda yer alan tartışmalar ışığında araştırmacılar şu sonuçlara ulaşmışlardır:

- ✓ Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitime yönelik lisans düzeyinde aldıkları dersleri nitelik ve nicelik açısından yetersiz bulmaktadır.
- ✓ Kaynaştırma eğitim konusunda sınıf öğretmenleri kendilerini geliştirmek için hizmetiçi eğitimlere yoğun bir şekilde katılım sağlamaktadır. Fakat hizmetiçi eğitimlerinin nitelik olarak yetersiz olduğunu düşünmektedirler.
- ✓ Kaynaştırma eğitimden yararlanan öğrencinin, ders başarısının arttığı ve sosyalleştiği saptanmıştır.
- ✓ Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan normal öğrencilerin, bireysel farklılıklara olan saygısının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitim sürecinde yeterince aile desteği görmemektedir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri BEP' ni uygulama sürecine yeterince zaman ayıramamaktadır.
- ✓ Okulların fiziksel imkânları kaynaştırma eğitim için yeterli olmadığı görülmektedir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitim sürecinde rehber öğretmenleri önemli bir paydaş olarak görmektedir.
- ✓ Materyal kullanımının kaynaştırma eğitim sürecinde önem arz ettiği görülmektedir.
- ✓ Ailelerin kaynaştırma eğitim süreci ile ilgili eğitime ihtiyaç duyduğu görülmektedir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri, destek eğitim odalarını kaynaştırma eğitimin önemli bir parçası olarak görmektedir.

Araştırmacılar elde ettiği bulgulardan yola çıkarak kaynaştırma eğitime yönelik aşağıdaki önerileri sunmuşlardır.

- ✓ Kaynaştırma eğitim sürecinin önemli bir paydaşı olan ailelere yönelik kaynaştırma eğitim hakkında bilgilendirici seminer düzenlenebilir.
- ✓ Eğitim fakültelerinde verilen özel eğitim derslerinin içeriği güncellenebilir. Bu derslerin saati arttırılabilir ve kaynaştırma eğitime daha fazla yer ayrılabilir.
- ✓ Her okula rehber öğretmen normu verilebilir.
- ✓ Destek eğitim odası her okula açılabilir ve destek eğitim odaları gerekli materyaller ile zenginleştirilebilir.
- ✓ Görevde olan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitim süreci hakkında donanımlı hale gelebilmesi için hizmetiçi eğitimlere katılmaları sağlanabilir. Ayrıca bu hizmetiçi eğitimlerin içeriği daha nitelikli hale getirilebilir. Bu noktada alanda uzman kişilerden yardım alınabilir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri BEP' i uygularken zaman sıkıntı çekmektedir. İlkokul kademelerinde her sınıfta en fazla bir kaynaştırma öğrencisi olması sağlanarak bu sorun çözülebilir.

KAYNAKÇA

- Battal, İ. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliklerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G. & Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5, 33-50.
- Batu, S. & Kırcaali İftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Berkant, H. G. & Atılğan, G. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitime Yönelik Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Journal of Educational Reflections*, 1(1), 13-25.
- Çalışoğlu, M. & Tanışır, S. N. (2018). Okullarda Kaynaştırma Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 21-45.
- Çınar, S. (2020). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumu*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Demir, C. (2015). *Kaynaştırma eğitiminin uygulanmasında karşılaşılan sorunların değerlendirilmesine yönelik nitel bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diken, H. İ. & Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfta Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 25-39.
- Gök, R. (2013). *Kaynaştırma Eğitimi Öğrencisi Bulunan İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Zorluklar ve Bu Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gül, S. O. & Vuran, S. (2015). Normal sınıflara devam eden özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim ve Bilim*, 40(180), 169-195.
- http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_06/24163215_ozel_ogretim_yonetmeliği_son_hali.pdf Son Erişim Tarihi: 27.11.2020
- Kara, Z. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kaynaştırma Eğitimi*. (2013). Ankara.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S.B. Demir.). Ankara: Pegem Akademi.
- Saraç, T. & Çolak, A. (2012). Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 13-28.
- Sökmen, Y., Yıldırım, G., & Kök, M. (2019). Kaynaştırma Öğrencilerinin Öğrenme Ortamlarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(2), 30-39.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/araştırmalar (1980-2005). *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 15-23.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.